Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

NYT FRA DET GAMLE HELSINGØR

Nr. 1 / 2026

Formanden skriver

2026 fejres Helsingørs 600-års købstadsjubilæum.

I 1426 gav Erik af Pommern Helsingør købstadsrettigheder. Jubilæumsfesten i 1926, som man kan læse om i dette blad, var nøje forberedt. Det samme kan jeg desværre ikke sige om jubilæet i år. Helsingør Kommune har været meget sent ude med planlægningen, men har indsat en projektleder, og jeg håber på det bedste.

I sin nytårshilsen skriver borgmester Benedikte Kiær om fejringen: 'Royal Run, familiernes motionsløb, kommer til byen. Vi får besøg af træskibssejlernes pinsestævne. Der bliver fælles morgenbord i Stengade. Og Helsingør Sejlklub har sammen med Veteran Support netop lanceret Helsingør Havnefest med stor dobbeltkoncert på Nordhavnen.'

Med undtagelse af morgenbordet har ingen af de nævnte begivenheder noget med købstadsfejringen at gøre. Det er årlige begivenheder.

1. januar 2026 har DAO reelt monopol på udsendelsen af breve i Danmark. Det betyder en portostigning til 22,50kr. pr. brev, hvilket er mere end 150% stigning i løbet af de sidste tre år, hvorfor foreningens bestyrelse aktuelt drøfter, hvordan vi fremover skal udsende vores medlemsblad. Foreløbig har vi besluttet kun at udgive tre blade årligt, men med 24 sider pr. gang i stedet for de hidtidige 16 sider.

Jeg håber, at I fortsat vil støtte op om Historisk Forening og betale kontingentet for 2026. Foreningen havde i 2025 i alt 445 medlemmer bestående af 157 enkeltmedlemmer og 144 parmedlemskaber.

Tom Sinding, Formand

Forsidebilledet

Marienlyst Slot kan efter godt tre års renovering se frem til at åbne omkring påske. Der bliver café i det gamle slotskøkken og skiftende udstillinger på 1. sal. Læs mere i 'Nyt fra det gamle Helsingør' 2/2026. Foto: Marienlyst Slots Venner.

NYT FRA DET GAMLE HELSINGØR

Charlotte Fenger (ansv.)
Alice Rohr (redaktør)
Torben Bill-Jessen
Jørgen Lind

Layout:
Maison-B, Charlotte Klokholm

Tryk:
Nofoprint, Vallensbæk

Nyt fra det gamle Helsingør
udkommer med 4 numre om året

Stof til bladet sendes til
chafeng@hotmail.com
Deadline for nr. 2/2026
er mandag 27. april 2026

Helsingør Historiske Forening
Formand:
Tom Sinding - tlf. 2331 8605
Næstformand:
Carsten Rygaard - tlf. 2329 3633
Kasserer:
Flemming Jensen - tlf. 2254 0923
Sebastian Gyrst-Longsig Christensen
Ingrid Dora Jarnbjer
Søren Voller
Martin Davidsen
Jan Horn Petersen
Torben Bill-Jessen (suppleant)
Charlotte Fenger (suppleant)

Foreningens hjemmeside:
helsingoerhistoriskeforening.dk

Kontingent for 2026:
250 kr. for enkeltpersoner
300 kr. for par
600 kr. for firmaer
Betaling kan ske på:
Reg. 2255, konto 1905 639 169
MobilePay nr. 307140

Helsingørs købstadsfejring i 1926 og 2026

Købstadsjubilæer – er fortælling om magt, oplevelser og historien som scene og bagtæppe.

Af Sebastian Gyrst-Longsig Christensen, Leder af Museum Helsingør

Helsingør fejrer i år 600 år som købstad. Det lyder trygt og velkendt: et rundt tal, flag på Axeltorv og et jubilæum som andre mærkedage. Men bag festprogram og logo ligger noget mere kontant og mindre sentimentalt: et privilegiebrev udstedt 2. juni 1426 af kong Erik af Pommern. (Se fotos.) Med det brev fik Helsingør nye vægtige købstadsrettigheder og blev et redskab i en politisk og økonomisk strategi. Her, hvor Øresund er snævrest, skulle handelen samles, beskattes og kontrolleres.

Helsingør blev ikke født af naturen, men formet af magt. Købstadsprivilegiet er ikke en dåbsattest, men en kontrakt: Nogle får rettigheder og adgang til markedet inden for portene, andre må blive udenfor.

Erik af Pommern var en konge, der forstod værdien af ordet told – længe før Donald Trump gjorde 'tariffs' til politisk slagord. Helsingørs rolle blev: en mindre by med en stor opgave. Byen blev en port til verden. Den rolle ses ikke kun i regnskaber og privilegiebreve, men i selve byen.

Når vi taler om 'den historiske bykerne', kan det lyde, som om den altid har ligget der. Men bykerner bliver besluttet. De er resultatet af magt, økonomi og mange generationers liv – og af dem, der blev inviteret indenfor: skotter, englændere, tyskere, hollændere og andre gode folks liv og besøg har sat aftryk i den bykerne, vi bevæger os rundt i i dag. Derfor giver det mening at tage 1426 alvorligt: Det er øjeblikket, hvor Helsingør træder frem som bevidst skabt købstad – et sted, hvor kongemagt, verdenshandel og hverdagsliv flettes sammen.

500 års jubilæet med brask og bram

Når vi i 2026 markerer 600-året, står vi på godt og ondt i skyggen af et andet

Stengade 2. juni 1926.

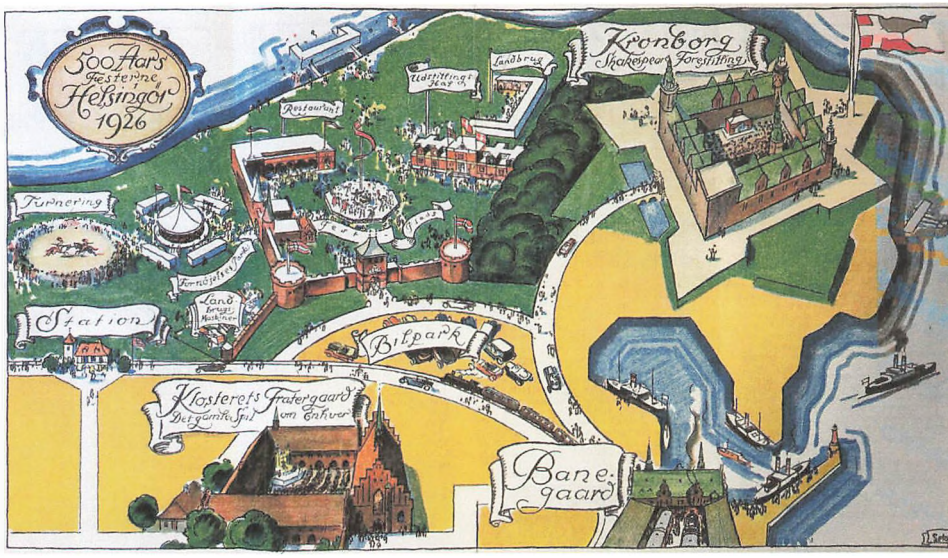

jubilæum: 500-års købstadsjubilæet i 1926. Det var første gang, at privilegierne fra 1426 blev fejret – og det skete i en tid præget af nationalfølelse, voksende lokalhistorisk bevidsthed og en ny mindekultur, hvor byer begyndte at fejre sig selv.

Helsingør var ikke alene om at holde byjubilæum i 1920'erne, men gjorde det med usædvanlig kraft.

Den 2. juni gik et orkester gennem de flagsmykkede gader og blæste festlighederne i gang. På rådhuset tog byrådet imod omkring 350 gratulanter: ministre, embedsmænd, svenske deputationer, repræsentanter for by- og amtsråd, arbejderorganisationer og mange lokale aktører.

Samme dag afsløredes Erik af Pommern-mindebrønden på Axeltorv, bl.a. finansieret af byens borgere, ved en ceremoni med både kongepar og statsministerpar til stede. Bronzefiguren viste, hvem man mente, man skyldte byens historiske storhed.

Kulminationen kom den 4. juli, da historiske optog bevægede sig fra Kronborg mod byen. Hestehove mod brosten, faner og vimpler i vinden, sang og trommer. Forrest en herold fulgt af riddere i rustning, munke med kirkefaner, kordrenge, biskopper under baldakiner, jomfruer, nonner, høvedsmænd og knægte. Fortiden iscenesat og fysisk nærværende på én gang.

De følgende uger bød på ridderturnering på Grønnehave, festspil i Karmeliterklostret og i Kronborgs slotsgård, middag på Marienlyst med ministre og notabiliteter, fest for byens

Riddere i rustning både i optog og i ridderturneringer, 4. juli 1926.

ældre på alderdomshjem, landbrugsudstillinger, arbejderstævne, sportsopvisninger, kapsvømning over Øresund og forlystelser. Hele byen – kongehus, regering, borgere, bønder og arbejdere – var trukket ind i samme store fortælling.

Ser vi på 1926 med de oplevelsesøkonomiske briller, vi har fået af de to amerikanske økonomiprofessorer B. Joseph Pine II og James H. Gilmore – 'fædre' til begrebet oplevelsesøkonomi – rammer jubilæet lige ned i deres fire grundtyper af oplevelser:

*Underholdning – optog, festspil, turneringer, sport, musik, fyrværkeri.

*Læring – historiske scener, hvor fortiden ikke gemmer sig i bøger, men træder frem i gaderne.

*Eskapisme – borgere og gæster, der træder ud af hverdagen og ind i en iscenesat middelalder.

*Æstetik – byen som billede: flag, udsmykning, mindebrønden, Kronborg som kulisse.

Man solgte ikke kun øl, billetter og hotelværelser – man solgte det at være til stede i en bestemt fortælling, på et bestemt sted, i en bestemt tid. Men økonomisk var markeringen af 500-året for købstadsprivilegierne ikke nogen succes. Indtjeningen blev langt fra forventet. Man lærte, at fest ikke i sig selv er en god forretningsmodel. Men kulturelt og PR-mæssigt blev 1926 et vendepunkt: Helsingør opdagede, at historien kunne bruges aktivt – som scene, samlingspunkt og som politisk socialt spejl.

Fra oplevelser til autenticitet

I dag vurderer vi byer og kulturtilbud lige så meget på, om de virker tro mod sig selv, som på pris og program. En by kan kalde sig autentisk nok så mange gange – det afgørende er, om dens fortællinger stemmer med det liv, der faktisk er levet og leves her. 1926 var ikke optaget af autenticitet. Man blandede middelalderromantik, kongehus, arbejdere, borgere og bønder samt moderne tivoli uden at blinke. Alligevel kan vi se, hvor tydeligt jubilæet spejlede sin samtid: en by i mellemkrigstiden, der forsøger at samle kongemagt, Stauning, borgerskab og bønder i én ramme.

100 år senere er vi et andet sted. Borgere og turister har lært at aflæse iscenesættelse. De gennemskuer hurtigt

Borgmester Peder Christensen indvier 2. juni 1926 Erik af Pommern-mindebrønd af Einar Utzon-Franck.

1926

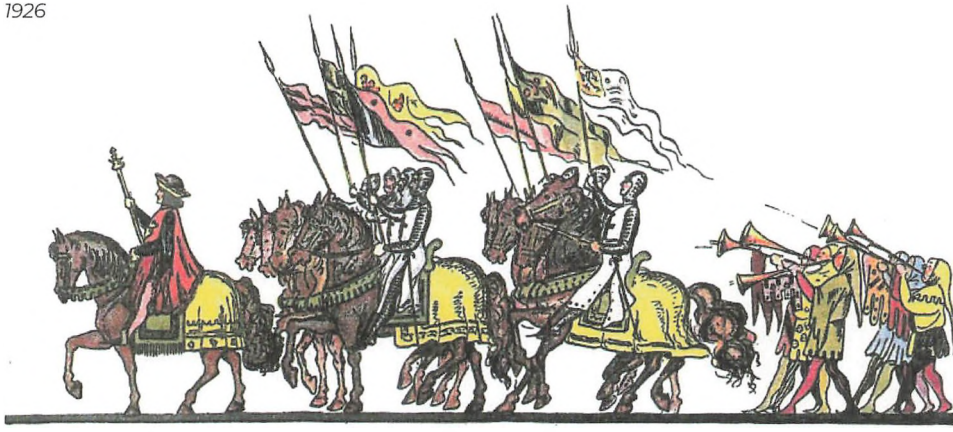

glittede glansbilleder og *'fake heritage'*, hvor historien reduceres til dekoration. For Museum Helsingør er ægthed og autenticitet derfor afgørende.

Jubilæum 2026 – det ægte Helsingør

I 2026 er det naturligt, at Museum Helsingør – sammen med Helsingør Historiske Forening og en række partnere – står bag et program, der ikke kun skal ses på plakater, men skal kunne mærkes i hele byen. Det endelige program er endnu ikke helt på plads, men her nævnes:

'Sange om 600 år' bringer byens historier på scenen i ny form. Musikduoen MALM skriver otte sange med udgangspunkt i helsingoranere: skibsklarerere, værftsarbejdere, tjenestefolk, enker, pendlere, skolebørn. Sangene opføres som 'pop-up'-koncerter rundt i byen den 2. juni og om aftenen som fælles jubilæumskoncert på Axeltorv.

For børn og barnlige sjæle er der **digital skattejagt** i byen. Via mobilen kan man følge spor gennem gader, torve og havn, løse opgaver og åbne små fortællinger. Undervejs møder man bl.a. Erik af Pommern, Diderich Buxtehude, Sophie Brahe og andre, som har sat deres præg på byen gennem tiderne.

En **plakatudstilling og plakatkonkurrence** i samarbejde med Helsingør Kommune inviterer borgere, kunstnere og designere til at give deres bud på, hvordan en 600-årig købstad ser ud i dag. De bedste plakater vises både i byrummet og på museet. Der er også en retrospektiv udstilling med plakater, der viser Helsingør som by, købstad og rejsemål.

'Morgenhistorier fra 600 år' er en billedbåren foredragsrække. En Mads Holm jubilæumsudstilling. En mulig historisk sejlads med en Kielerkogge. Historiens dag. Lancering af en særlig jubilæums-is og meget, meget mere.

I samarbejde med Helsingør Historiske Forening udgiver vi i 2026 en **årbog**, der samler 600 års byhistorie med udvalgte tekster fra tidligere årbøger.

Programmet rummer altså både underholdning, læring, eskapisme og æstetik. Men set med byens egne øjne handler det om noget mere: at skabe fokus på historien, hvor man kan være stolt, kritisk, nysgerrig og uenig – og stadig høre til.

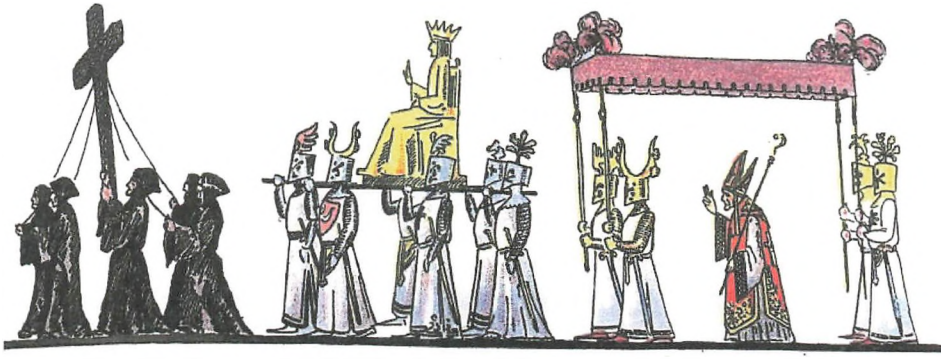

Sortebrødre med Krucifiks | 6 Riddere i Rustning bærer Hellig Olafs Helgenbillede | Biskop under Baldakin baaret af Riddere

Er vi, hvem vi siger, vi er?

Danmark er fuld af byjubilæer, events og festivaler. Har vi virkelig har brug for endnu ét. Er 600 år som købstad ikke bare en god anledning til kage, taler og Royal Run? Hvis vi vil, kan vi kan fejringen til at stille det sværere spørgsmål: Er vi, hvem vi siger, vi er?

Vi bør også se på prisen. Hvem blev holdt udenfor, da privilegierne blev uddelt? Hvem bar rigdommen, da toldindtægterne strømmede ind? Hvem mistede, da byen omstillede sig fra Sundtold til værft – og fra værft til kultur- og oplevelsesby? Vi fejrer, at Helsingør igen og igen har formået at forandre sig – og stadig er her.

I 1426 besluttede en konge, at Helsingør skulle have udvidede købstadsprivilegier.

I 1926 besluttede en by, at den ville opføre sin egen historie som fest.

I 2026 har vi muligheden for at bruge jubilæet og byens historier som et spejl – ikke for at beundre os selv, men for at spørge, hvem vi vil være fremover.

Hvis vi lykkes, bliver jubilæet ikke bare endnu en fest, men et spor i byens historie: et tids-punkt, hvor Helsingør brugte fortiden til at tale om fremtiden, og tog både autencitet og identitet alvorligt.

HELSINGØR
· 600 ÅR ·

Kilder: Birger Mikkelsen: "Kong Peder. En biografi af Peder Christensen, borgmester i Helsingør 1919-1946". Nordisk Forlag, 1991 Pine, B. J., II, & Gilmore, J. H. (1999). The experience economy: Work is theatre & every business a stage. Harvard Business School Press. Pine, B.J. & Gilmore, J.H. (2007) Authenticity: What Consumers Really Want. Boston, MA: Harvard Business School Press.

Begivenheder i Helsingør 1926-2026

Serien vil fortsætte i de to flg. numre af 'Nyt fra det gamle Helsingør'

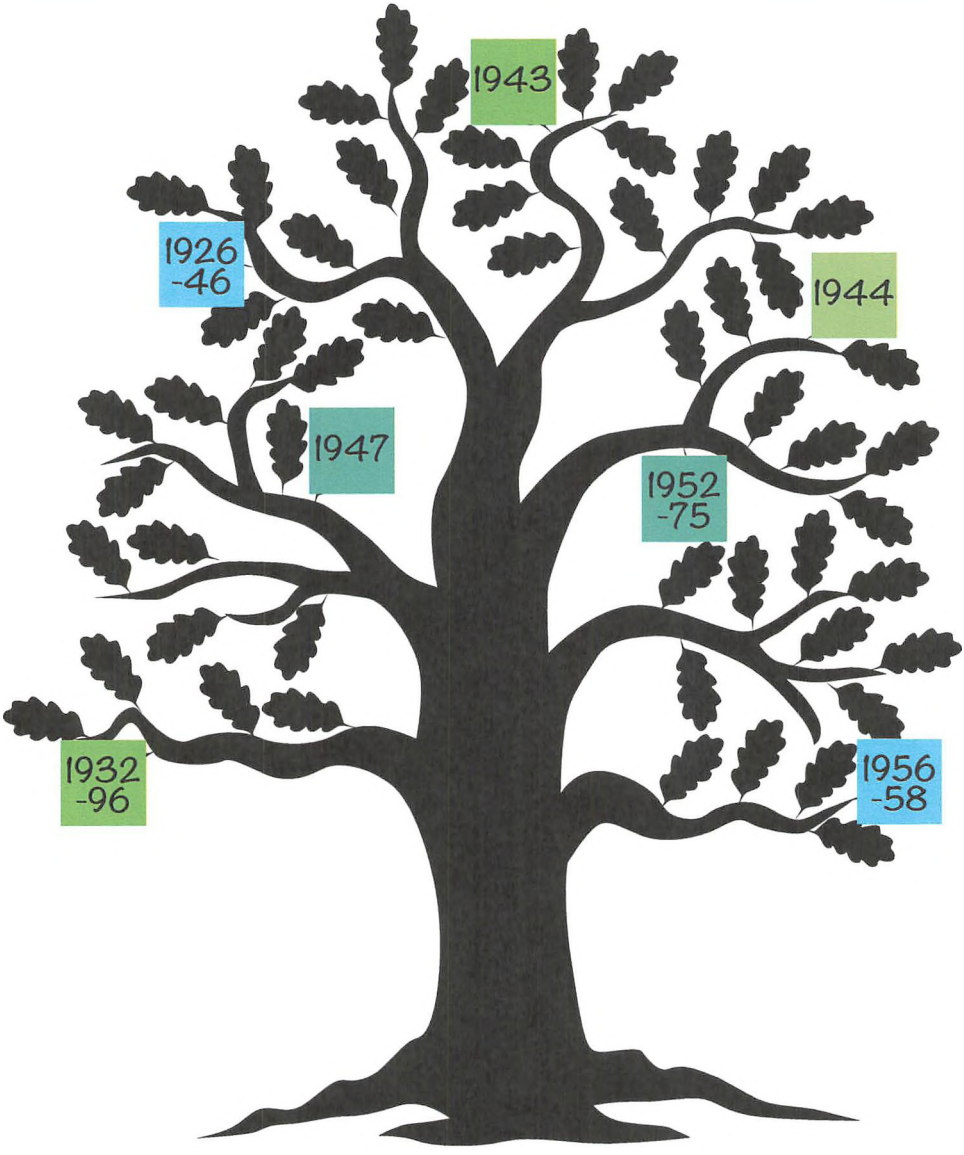

'Kong Peder' på tronen 1919-1946 – byens længst siddende borgmester

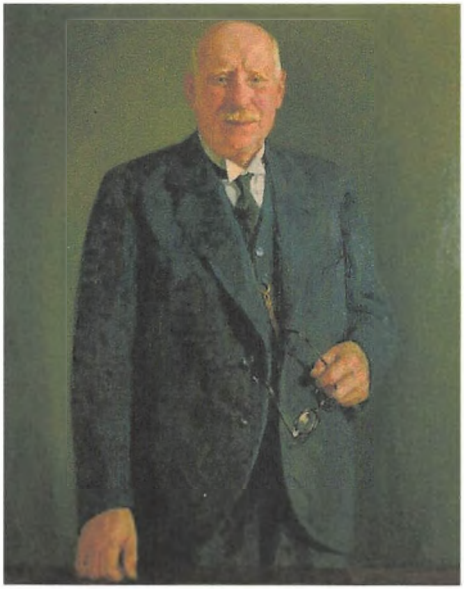

Peder Christensen af Johs. Nørretranders.

'Kong Peder' blev borgmester Peder Christensen kaldt efter kæmpefejringen af Helsingørs 500-års købstadsjubilæum i 1926, hvor han og hustruen optrådte som regentpar i kongelogen ved Ridderturneringen. *(Se S/H foto.)* Peder Christensen fødtes i 1874 i fattige kår. Blev udlært maskinbygger på Helsingør Skibsværft og siden tillidsmand. I 1906 forretningsfører for Arbejdernes Fællesorganisation og kom i byrådet i Helsingør. Medlem af folketinget 1918-20 og 1930 medlem af Landstinget. I 1919 blev han første folkevalgte borgmester.

PC var en mand med mange kvaliteter, og byen nød godt af hans visionære tiltag og evne til at reklamere for Helsingør. Arbejdspladser og billige boliger lå ham stærkt på sinde. I sin lange borgmesterperiode nåede han at præge, forny og modernisere byen. Nogle af de vigtigste var: Plejehjemmet Hammershøj, 1915; Helsingør Kommunes Alderdomsstiftelse (aldersrenteboliger), 1921, også kaldt Gurrevejs Stiftelsen, som blev forbillede i Danmark; Andelsbyggeforeningen Helsingør, 1923 (populært kaldt 'Negerlandsbyen'); Haveforeningen 'Solbakken', 1934; Kong Peders Park, en grøn kile i Helsingør, (kaldt 'Smørhullet' og 'Langeland'), 1934-43.; indstifter af Det sociale Boligselskab, 1938, som lod opføre en række nye boliger. *CF*

Kilde: Helsingør leksikon

1943 'Syklubben'

I oktober 1943 begyndte transporter over Øresund af jøder på flugt. Helsingør Syklub, senere blot kaldt for 'Syklubben', blev stiftet 7. oktober 1943 af fire personer for at hjælpe militærfolk, eftersøgte modstandsfolk og andre flygtninge over Øresund til Sverige. De investerede i egen båd, hvilket bidrog til at gøre 'Syklubben' meget effektiv. Det blev den største og bedst organiserede af de illegale flugtruter i Helsingør. 'Syklubben' blev optrevlet, omorganiseret og til sidst erstattet, indtil krigen ophørte 5. maj 1945. Man

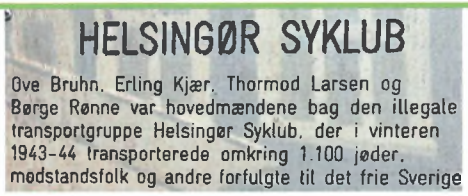
HELSINGØR SYKLUB

Ove Bruhn, Erling Kjær, Thormod Larsen og Børge Rønne var hovedmændene bag den illegale transportgruppe Helsingør Syklub, der i vinteren 1943-44 transporterede omkring 1.100 jøder, modstandsfolk og andre forfulgte til det frie Sverige

mener, at antallet af overførte flygtninge til Sverige i slutningen af 1943, som 'Syklubben' stod bag, var omkring 700. 'Syklubben' udførte et enestående og yderst farligt modstandsarbejde. I 1989 fik 'Syklubben' en hæderfuld plads i verdenshistorien, da 'Syklubben's båd 'Ö3' blev sendt til Washington DC for at indgå i United Holocaust Memorial Museums permanente udstilling. *CF*

Kilde: Helsingør Leksikon

1944 En hule for det vandrende folk

'Navergaarden' står der på et træskåret skilt over porten til ejendommen Sct. Anna Gade 21, som siden 1944 har dannet rammen om det sidste minde om Helsingørs århundredgamle laugsvæsen. Ejendommen, der i daglig tale hedder 'Naverhulen', er hjemsted og værneting for Klub for Berejste Haandværkere i Helsingør, stiftet i 1919.

Øresundstolden skabte en stor skare velhavende købmænd og embedsmænd og dermed et givtigt marked for håndværkere fra nær og fjern. Selv om laugsvæsenet ophævedes herhjemme i 1862 (nogle få år efter Øresundstoldens ophævelse), gik håndværkssvende stadig på valsen, og efterhånden opstod lokale foreninger for berejste skandinaviske håndværke-

re, kaldet 'navere'. Navene havde først til huse i et beskedent kælderlokale i forsamlingsbygningen. Så flyttede de til 'Hotel du Nord' og 'Hotel Kronborg' i Strandgade 47, og i 1935 videre til Sct. Olai Gade 22 i en nedlagt rejsestald, indtil de i 1944 købte farvehandler R. Christiansens hus - en tidligere smedje - i Sct. Anna Gade 21 med henblik på at indrette den nuværende 'Naverhule' til brug for de dengang godt 100 medlemmer. Huset blev købt for 25.000 kr. (cirka 630.000 kr. i dag), indsamlet blandt medlemmerne. *JL*

Kilde: Helsingør Leksikon m.fl.

Naverhulens portoverligger er skåret af Harry Nielsen, der var snedker på Helsingør Værft.

1947 En lysende hilsen over Sundet

Sveasøjlen foran Toldkammeret er rejst til erindring om besættelsestiden 1940-45; Sveriges indsats for flygtninge, der skjult på småbåde kom over Øresund, og til minde om frihedsdagen 5. maj 1945, da Den Danske Brigade ankom til Helsingør fra Sverige.

Det 11,75 meter høje mindesmærke skyldes den københavnske billedhugger Mathilius Schack Elo (1887-1948). Han tog udgangspunkt i en tradition, der blev indledt juleaften 1943: At Helsingør og Helsingborg sendte en julehilsen til hinanden på tværs af den lukkede grænse ved på samme tid at tænde et bål på stranden og lade alle kirkeklokker i de to byer ringe.

Sveasøjlen blev afsløret 21. december 1947. Den består af en lysende søjle, der er sammensat af 11 kobbersøjler udført på Helsingør Værft med et søjlehoved af bronze. Inde i søjlen er monteret elektriske installationer/lamper, som gør, at der er lys i søjlen, når det er mørkt. Selve søjlen står på en firkantet sokkel af svensk granit med en inskription, forfattet af borgmester Peder Christensen.

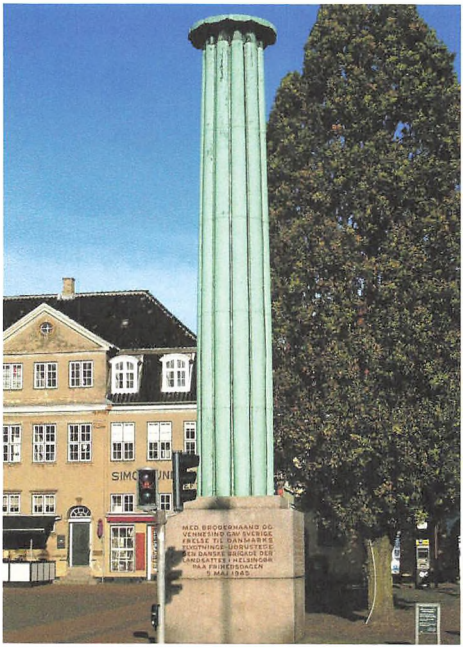

Sveasøjlen med forsideinskription.

Sveasøjlen kostede 103.000 kr., over 2,5 mio. kr. i dag. Beløbet kom til veje gennem en indsamling, som amtmanden stod i spidsen for. *JL*

Kilde: Helsingør Leksikon m.fl.

1956 Brostræde Is

Forretningens hjemmeside fortæller, at man solgte is fra Brostræde siden 1922. Helsingør havde en tid sin egen is. Margarinefabrikken Kronborg lancerede i 1925 Kronborg Is, som blev fremstillet i Bjergegade 27. I vejviseren fra 1935 nævnes 'Iskremfrysning', og

fra 1956 optræder navnet Brostræde Flødeis. Kronborg Is blev i 1963 opkøbt af Frisko. En aflægger af Kronborg Is i Brostræde forsøgte i lang tid at bevare navnet, men udviklingen bevirkede, at navnet gled ud. Brostræde Is er i dag betegnelsen for det sted, hvor isen sælges og er stadig en turistattraktion. Forretningen lægger vægt på hjemmebagte vafler, økologisk is (Hansen Is) og friskpisket flødeskum. *CF*

Kilde: Helsingør Leksikon

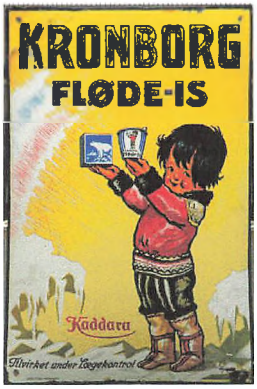

1958 'Helsingoranernes egen færgerute'

Sundbussernes historie begyndte i 1958, da den norske skibsreder Ragnar Moltzau senior besluttede at udfordre tog- og bilfærgerne på ruten Helsingør-Helsingborg. I marts 1958 gik færgerne 'Henrik' og 'Pernille' i trafik, snart kom 'Jeppe' til, og på et tidspunkt var der fire skibe i brug samtidig. På en enkelt dag sejlede man 96 enkeltture og servicerede over 18.000 gæster.

Blandt Sundbussernes senere færger var 'Erasmus' og 'Magdalone'; alle skibene blev navngivet efter personer i Holbergs komedier.

Kom man langvejs fra, tog man bil- og togfærger, mens Sundbusserne derimod var tæt på de lokale og var en livline på tværs af Sundet. Som rederiet selv udtrykker det: 'I både Helsingør og Helsingborg opfattede man dengang som i dag ruten som ens egen'.

Efter et kort ophold i trafikken startede Sundbusserne igen sejladsen i 2010, nu med ny ejerkreds under navnet Sundbusserne af 2010. I dag betjener Sundbusserne både Helsingør-Helsingborg og sejler på langs af Øresund mellem København-Hven-Helsingør.

Allerede i det 11. århundrede var der regelmæssig færgesejlads mellem Helsingør og Helsingborg.

Sundbussernes 'Pernille' forlader Helsingør Havn med Kronborg om bagbord.

I 1630 blev færgefarten sat i system ved oprettelsen af et helsingoransk færgelaug.

I 1874 fik Danmarks dengang største rederi, DFDS, eneret på sejladsen. 14 år senere blev ruten overtaget af det nystiftede DSB.

I vore dage har sejladsen været i hænderne på Scandlines, HH-Ferries, Scandlines, Forseas og (i dag) Øresundslinjen/Molslinjen. *JL*

Kilde: Sundbusserne m.fl.

1932-96

Rudolph Tegner og Helsingør – et turbulent forhold

Af Alice Rohr

Rudolph Tegner (1873-1950) var en begavet billedhugger, som dog havde større succes i udlandet end hjemme. F.eks. vandt hans skulpturgruppe 'Herakles og Hydraen' i Paris (1931)

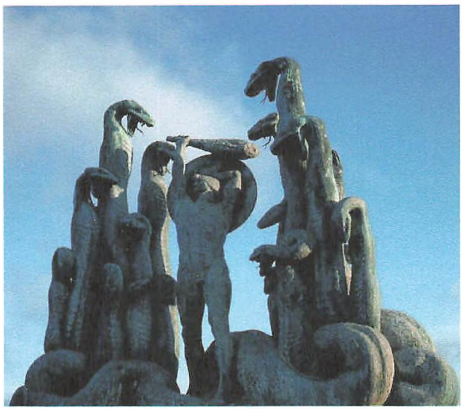

'Herakles og Hydraen', 1932.

den største udmærkelse blandt 600 udstillede kunstværker. Da skulpturgruppen kom hjem til Danmark 1932, og Tegner ville skænke den til Helsingør, måtte han selv betale for transporten. Det skabte dog ikke større taknemmelighed. Den imponerende vandkunst, stod i mange år klemt inde mellem færgelejer og tilkørselsveje ved Helsingør Station. Den delte folk i to lejre: de, der beundrede værket, og de, der hadede det! Senere blev 'Hydraen' flyttet til midlertidige pladser rundt i kommunen, før den endte på yderste mole, hvor ses af de tusinder, der sejler på Sundet.

'Danserindebrønden' (opr. 1913 og bestilt af brygger Carl Jacobsen), blev flyttet flere gange i København, før borgmester Peder Christensen hentede den til Helsingør i 1932.

Tegner og Christensen havde et fint

Fotos: Alice Rohr

Busten af Peder Christensen blev først opstillet i 1996.

forhold. Tegner skabte i 1934 en stærk buste i gips af borgmesteren. Men der blev først anledning til at få den støbt og opstillet ved Andelsbyggeforeningen Helsingør i 1996.

Peder Christensen ønskede et Hamlet Museum i Marienlyst Slotspark. Tegner var stemt for idéen, og Hamlet skulpturen blev opstillet i 1938. Ophelia fulgte efter i 1940. En meget voldsom skulptur af Shakespeare blev kun udført i gips (findes i Tegners Museum, Villingerød). Hamlet og Ophelia kom

Hamlet og Ophelia flyttede mange gange, før de fandt ro i 2008 foran Helsingør Station.

på depot i 'Sindshvile', 1980. Så opsat vis-a-vis 'Danserindebrønden' i 1983-93, senere lidt forblæst foran Kronborg, før de i 2008 blev placeret foran Helsingørs 'renæssance-station'.

Tegners måske smukkeste værk opleves til gengæld nok af de færreste af byens gæster. Det er Tegners minde over sin mor, Signe Elisabeth Tegner, på familiegravstedet, Helsingør Kirkegård.

'Danserindbrønden' flyttede flere gange rundt i København, før den i 1932 kom til Helsingør. Hvor den nok er en af byens mest elskede skulpturer.

Tegners familiegravsted på Helsingør kirkegård.

1952 -75 Helsingørs festlige årtier

Af Alice Rohr

'HELSINGØR – Nordens festlige hjørne' var det glade slogan skabt i 50'erne af Oscar Pedersen (1921-95). Han var Danmarks mest kendte hotel- og restaurationsejer ca. 1952-1975. Udsagnet dækkede tre hoteller, som havde hver sin profil:

'Marienlyst', det fine gamle hotel fra 1901, hvor honnette folk og europæisk adel holdt til som kurgæster, til store middage med dans og Danmarks første kasino. Senere med kendte svenske artister som Siw Malmkvist, Eva Rydberg og Östen Warnerbring.

'Hotel Marienlyst', fra søsiden.

Der var Stig Lommer Revy på 'Hotel Hamlet'.

"Kystens Perle', lejligheder 2020.

'Kystens Perle' lignede intet andet dansk hotel, da det blev indviet i 1952. Det var tegnet af scenograf og arkitekt Max Louw, som havde stor kærlighed til Hollywood glamour. Fra starten lokkede man med italienske og sydamerikanske orkestre. 60'erne ændrede danskernes gå-i-byen vaner, da TV blev fast inventar i de fleste hjem. Hotellet overlevede på lokale familiefester o.l.

'Hotel Hamlet' fra 1956 var tænkt som et moderne luksusbadehotel,

'Hotel Hamlet' ca. 1962.

men blev mere beskedent udformet, dog med teatersal og Stig Lommer Revyer. Men i 1972 blev det overtaget af Helsingør Kommune og ombygget til plejehjem. I dag flygtningehjem for ukrainere.

Lys Assia og Oscar Pedersen, ca. 1965. AP Photo.

Oscar Pedersen blev gift med den schweiziske sangerinde Lys Assia i 1967. Hun var kendt for verdenshittet 'Oh, men Papa' (1954) og for at vinde det 1. Melodi Grand Prix (1956).

Efter oliekrisen 1972-73 afhændede Oscar Pedersen sine danske virksomheder. 'Kystens Perle' lukkede som hotel 1975, og ægteparret flyttede til Frankrig. Her døde Oscar Pedersen i en bilulykke 1995. Lys Assia flyttede til Zürich, hvor hun døde i 2018.

'Hotel Marienlyst' har klaret turbulente år, men er fodboldlandsholdets yndlingssted og har succes med popkoncerter inkl. weekendophold.

Kancellist, sabotør, kaptajn og konsul

Helsingoraneren Poul T. Petersen (1917-90) vendte hjem efter et omskifteligt liv i Berlin og Bonn under og efter 2. verdenskrig.

Af Dr. Marianne Petersen-Braun, datter af Poul T. Petersen

Efter første verdenskrigs afslutning i 1918 var der kun få mennesker, der forestillede sig, at der kunne komme en endnu værre krig. 1920'erne var præget af varemangel, arbejdsløshed og inflation, som fortsatte ind i 1930erne. Det prægede særlig de unge, der skulle til at finde deres plads i livet.

Poul Thorkild Petersen tog realeksamen i 1933 og håbede på at komme i lære som bilmekaniker. Det lykkedes ikke, selv om hans far, Ejner Petersen, opsynsmand for Marienlyst Slot, tilbød at betale for en læreplads.

Poul blev golf-caddie i Helsingør Golfklub, fandt forsvundne golfbolde og bar udstyr for spillerne. Hans held var, at direktøren for firmaet E.F. Esmann, A/S Plumrose, et stort mejeri- & konserves-eksport firma i København, blev opmærksom på ham og sagde: 'Du skal ikke være mekaniker, du skal være handelsmand'. Og så var det afgjort!

Elev- og rekruttid

I efteråret 1934 startede læretiden hos Plumrose. Læretiden blev afbrudt af indkaldelsen som værnepligtig i 1936-38. Her udmærkede han sig ved sin fysiske form. Blandt andet vandt han 1. pris i håndgranatkastning ved Slagelse Officiantforenings konkurrence i 1937. Efter værnepligten vendte han tilbage til Plumrose og var åbenbart så dygtig, at han fik tildelt et legat for unge handelsmænds videreuddannelse og skulle tiltræde en stilling i et handelsfirma i Manchester, England i 1939-40.

I 1938 blev Poul forlovet med Gerda Madsen, som han kendte fra skoletiden i Helsingør. Brylluppet skulle stå 5. maj 1940 i Kronborg Slotskirke. Brudens far var søn af stabssergent, krigsassessor C.C. Madsen, og Kronborg var bopæl for underofficers-familier.

Besættelsen af Danmark den 9. april 1940 betød, at rejsen til England blev umulig. Vielsen i Kronborg Slotskirke måtte også aflyses, da kirken var blevet sikret med sandsække og løst inventar bragt i sikkerhed. Brylluppet fandt dog som planlagt sted 5. maj 1940, men i Sankt Mariæ kirke.

I Berlin hos jødisk familie

Arbejdet hos Plumrose fortsatte, indtil Poul ved firmaets mellemkomst blev ansat i det Danske Gesandtskab i Berlin som kancellist i pas-afdelingen i 1941.

2. verdenskrig rasede, og Berlin var både politisk og militært i fokus. Det unge ægtepar var blevet indkvarteret i Derfflingerstrasse i Tiergarten midt i Berlin i en lejlighed, der tilhørte en jødisk familie: enken Paula Gottstein, hendes svoger Paul Leser og dennes hustru samt deres husassistent Frieda

Derfflingerstrasse ved Tiergarten. Set fra Kurfürstenstrasse ca. 1920.

Bräutigam. Den jødiske familie fik lov at beholde to af deres oprindelig syv værelser. Poul og Gerda fik tildelt de øvrige. Her i lejligheden fik Gerda og Poul krigen meget tæt ind på livet: de jødiske beboeres rationeringsmærker til mad og brændsel var inddraget, og bofællesskabet nød kun godt af de madvarer, der kunne skaffes på det sorte marked, og de forsyninger, Poul fik som 'diplomat' via et dansk eksportfirma.

I 1942 trængte Gestapo to gange ind i lejligheden for at deportere fru Gottstein og ægteparret Leser. Det blev forhindret af Poul, der fremførte, at de fungerede som hans lærere i tysk, hvad der var nødvendigt for hans arbejde i gesandtskabet. I midten af 1943 var Poul og Gerda væk fra Berlin i nogle få dage. Det benyttede Gestapo sig af og hentede ægteparret Leser. De prøvede at tage sig af dage med medicin, men blev døende slæbt ud af lejligheden og sparket ihjel. Paula Gottstein blev samme dag deporteret til Theresienstadt. Man hørte aldrig mere fra hende. Eneste overlevende var 'ariske' Frieda Bräutigam, kunne berette om forløbet, da Poul og Gerda kom tilbage.

Mordet på familien Leser og Paula Gottstein betød opbrud fra Berlin for Gerda og Poul og farvel til udenrigstjenesten.

Sabotage og Frøslevlejr

Poul vendte tilbage til firmaet Plumrose og blev ansat i Sønderbys Sukkerfabrikker ved Assens, hvor han hurtigt blev del af modstandsbevægelsen i Assens. Gruppens sabotagearbejde er vel dokumenteret lige som Pouls aktiviteter: han blev taget af tyskerne i februar 1945, da gruppen ville bjærge ammunition og våben, der var nedkastet fra britiske fly.

Frøslevlejren 1944.

Poul blev interneret i husmandsskolen i Assens og derfra anbragt i Frøslevlejren, barak nr. 15, stue nr. 11. Han har kun fortalt meget lidt om, hvad der foregik i lejren; dog at han blev hængt op i hænderne, fik slået kæben af led og brækket næsen.

Poul T. Petersens karikatur af sig selv med brækket næse og liden statur i forhold til fangevogterne.

Hverdagene var grå og triste, men man prøvede at holde humøret oppe, bl.a. med sang. Poul var en stovt lille person med en kraftig brystkasse og en voluminøs bas og havde glæde af at organisere fællessang. Han havde også tegneevner og skitserede nogle af medfangerne på stuen, bl.a. A. Krieger, der var brandchef i Helsingør. *(Blyantstegning.)*

Gerda var i mellemtiden flyttet tilbage til forældrene i Helsingør, hvor hun arbejdede som postassistent. Hun prøvede derfra at holde sin mand forsynet med tøj, mad og tobak, som via Dansk Røde Kors' flygtningehjælp blev sendt til Frøslev. Breve til lejren blev censureret. Det var i den sammenhæng gavnligt, at Gerda efter årene i Berlin talte tysk, så breve og beskeder kom frem.

Premierløjtnant på Bornholm

Efter befrielsen blev Poul leder af Assens flygtningelejr for tyskere i nogle måneder. Da han kom hjem til Helsingør, blev han næsten omgående indkaldt til militæret igen, gennemgik løjtnantsskole og blev 1. januar 1946 udnævnt til premierløjtnant.

I forår og sommer 1946 blev han udkommanderet til Bornholm og var med til at 'rydde op' efter russerne. Gerda og jeg, tre måneder gammel, fulgte med til Snogebæk.

Helsingør hjemmeværn

I 1949 blev en lov om hjemmeværnet offentliggjort i krigsministeriets kundgørelse, hvori målet for hjemmeværnet var uddannelse af 75 gruppeførere med hver 600 medlemmer. Helsingørs hjemmeværnsafdeling blev grundlagt i 1949, og Poul blev udnævnt til leder af gruppeførerskolen, der blev etableret i Helsingør. Jobbet gav Poul god mulighed for at bruge sine erfaringer og kundskaber.

Sammen med Arne Hovgård dannede han Helsingørs Hjemmeværnsorkester. De mente, at musik forener folk. Poul havde hørt, at nogle medarbejdere på Gummifabrikken Tretorn havde dannet et orkester. Han opsøgte dem ved næste prøvesession og overtalte dem til at blive medlemmer af hjemmeværnet. Det var hans særlige evne at vinde folk for en sag ved at appellere både til fornuft og til følelser.

Tilbage til Berlin

Vejen tilbage til civillivet og væk fra militæret var ikke nem: Poul arbejdede fortsat for firmaet E.F. Esmann, dog uden særlige fremtidsudsigter; var kort tid i et privat firma, inden han i 1949 søgte tilbage til udenrigsministeriet. Da han jo var tyskkyndig, blev han udsendt til den såkaldte militærmission i Berlin. Danmark var anerkendt som 'allieret', og familien blev installeret i en lejlighed, der var konfiskeret og møbleret af amerikanerne. Poul blev ansat med rang af kaptajn for at tage sig af de danskere, der var strandet i Berlin.

Den danske Klub blev genetableret, og Poul blev kasserer. Klubben var

Tyske kvinder på brændehugst i Tiergarten 1948.

samlingssted for danskere, der levede i en af de vestlige Berlin-sektorer, og for journalister, som efter krigen forsøgte at analysere den politiske situation i Tyskland. Det var bl.a. Henrik V. Ringsted, Politiken, og Henrik Bonde Henriksen, Berlingske Tidende.

Der var stadig stor nød og fattigdom i Berlin: dagligt ringede pænt, men lurvet klædte mennesker på og bad om et par pfennig eller bare et stykke brød. Vi fik også tilbud om gratis portrætmaling og klaverundervisning for små penge. Selv led vi ingen nød, men blev forsynet af amerikanerne og af et dansk eksportfirma, men ellers var det trange tider: ismejeriet i nabolaget lå i kælderen af en fleretages bygning, hvor de andre etager var ruiner. Tiergarten, Berlins store park- og skovområde, bestod kun af træstubbe. Alt, hvad der kunne brændes, var blevet brugt til brændsel under russernes blokade af Vest-Berlin.

At komme tilbage til Berlin efter de forfærdelige krigsår og minder ville for mange være forbundet med traumer og uvilje til at beskæftige sig med Tyskland og tyskere igen. Poul havde dog den opfattelse, at der var forskel på mennesker og det politiske system, de måtte leve i. Han gik derfor i gang med at etablere personlige og sportslige kontakter mellem Danmark og Tyskland. Hans evne til at etablere personlige kontakter uden om politiske spørgsmål betød, at sportsfolk fra Helsingør Idræts Forening allerede i 1950'erne var på udveksling med idrætsfolk fra Bonner FC.

Konsul i Bonn under 'den kolde krig'

1951 flyttede ambassaden til Bonn, hvor Poul som vicekonsul og senere konsul blev ansvarlig for alle sager, der måtte berøre danskere, som opholdt sig i den vestlige sektor: pas, hjælp til hjemrejse, faderskabssager, kriminelle forhold. (Han plejede at sige, at han 'kendte alle de tyske fængsler indefra').

Gerda og Poul T. Petersen ca. 1951.

Meget var rutine, men der var også usædvanlige episoder: En dag kom Poul hjem med en forhutlet ung mand, som var blevet pågrebet af tysk politi, da han ville videre til den franske fremmedlegion. Han overnattede hos os og blev overtalt til at tage tilbage til Danmark igen. Året efter, da vi var på sommerferie i Helsingør, fandt vi en pakke liggende på vores bil. Det var en takke-gave fra den hjemsendte unge mand; han boede syv huse fra vores hus på Bjarkes vej i Helsingør.

Aflytninger, spioner – og pension

Nu begyndte en mere stabil periode i familiens liv: alle sommerferier tilbragtes i Helsingør, og hvert andet år også juleferie dér hos bedsteforældrene. Vi hørte danske nyheder fra Kalundborg langbølgesender.

Opdelingen af Europa i øst og vest førte til 'den kolde krig'. Ikke noget, der blev talt meget om, men den var der. Poul havde pga. af sin status adgang til fortrolige NATO-dokumenter. Der var også spionsager, f.eks. Blechingberg-sagen (1958): en højt betroet ambassade-medarbejder, der havde arbejdet i Polen, havde spillegæld, alkoholproblemer og 'dameaffærer', og var blevet presset til at udlevere fortrolige dokumenter til polske agenter. Jeg glemmer aldrig den dag min far kom hjem, dødbleg i ansigtet, for at hente sin pistol og for at anholde manden. Det måtte tysk politi jo ikke.

Telefonaflytninger var omfattende. Gamle nazisters indflydelse kunne ikke udelukkes, og det gjorde f.eks. pressearbejde vanskeligt. Udenrigskorrespondenterne var flyttet med til Bonn, og Henrik Bonde Henriksen, Berlingske, klagede ofte over, at hans telefon blev aflyttet. For at undgå dette lånte Bonde vores diplomattelefon, og vores stue blev lukket. Også Adolph Rastén, Politiken, brugte vores adresse som 'meldecentral'.

Årtierne op til Pouls pensionering i 1982 som konsul ved ambassaden i Bonn var fredelige, selv om 'den kolde krig' mere eller mindre fortsatte til omkring 1990. Men da Berlinmuren faldt i 1989, blev Poul dybt berørt over, at en tysk genforening blev mulig efter 28 års adskillelse.

Tilbage i Helsingør genoptog Poul kontakten til vennerne i Hjemmeværnsforeningen. Deres orkester gav koncert på græsplænen foran huset, da Poul blev 70 år.

Poppelsdorfer Allee 45, Bonn, hvor den danske ambassade havde til huse i stuen og på 1. sal. Siden 70'erne videnskabelig institut.

Foredrag i anledning af Helsingørs 600-års købstadsjubilæum

Helsingør Aftenskole, Stad & Egn samt Helsingør Historiske Forening har i anledning af Helsingørs 600-års købstadsjubilæum samarbejdet om en foredragsrække med punktnedslag i hvert århundrede siden 1426:

Erik af Pommerns Helsingør

5. februar kl. 19.00
Sted: Toldkammeret, Havnepladsen 1

1. Foredrag 600-års jubilæum – 1400-tallet

De seneste 20 års undersøgelser har udvidet vores kendskab til Helsingør på Erik af Pommerns tid. I foredraget skitseres livet i Sundtoldsbyens første tid, som hidtil kun har været sporadisk kendt fra de skriftlige kilder.

Foredragsholder: Liv Appel

Erik af Pommern (1382-1459).

Borgerkrig, modvillig reformation og Nordeuropas kulturcenter

19. februar kl. 19.00
Sted: Toldkammeret, Havnepladsen 1

2. Foredrag 600-års jubilæum – 1500-tallet

Helsingør er noget helt for sig selv på grund af Sundtolden. Byen får tilflyttere fra Skotland; den forsøges brændt ned af hanseaterne; den overlever en borgerkrig; den lader sig modvilligt reformere; den rammes af pestbølger; den rejser Kronborg og bliver Nordeuropas kulturcentrum. Fordi Helsingør er så speciel en by, huser den også nogle af tidens betydningsfulde kvinder og mænd.

Foredragsholder: Birgitte Jørkov

Sophie Brahe (1559-1643).

Kampen om Kronborg

5. marts kl. 19.00
Sted: Toldkammeret, Havnepladsen 1

3. Foredrag 600-års jubilæum – 1600-tallet

Foredraget er baseret på børnebogen: 'Kampen om Kronborg', under Den anden Svenskekrig i 1658. Den svenske konge Karl d. 10. Gustav angrede, at han ikke tog hele Danmark i den første krig. I august 1658 marcherede feltmarskal Gustaf Wrangel med en 3.000 mand stor styrke ind i det ubefæstede Helsingør og indtog Kronborg som magtbase. Kronborg var et strategisk vigtigt punkt for indsejlingen til Øresund. Hermed blev Helsingør direkte involveret i Karl Gustav-krigene. Foredraget belyser også den række af krige, der førte til svenskernes landsætning af 7.000 mænd ved Korsør og belejringen af København.

Foredragsholder: Lise Muusmann

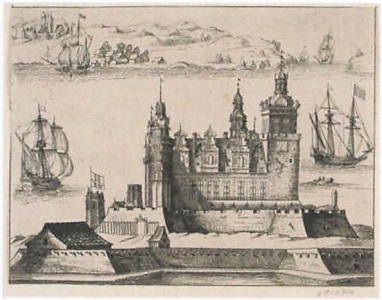

Kronborg 1600-1700, ukendt kunstner. SMK.

Familien Schimmelmanns indflydelse og magt

19 marts kl. 19.00
Sted: Toldkammeret, Havnepladsen 1

4. Foredrag 600-års jubilæum – 1700-tallet

Heinrich Carl Schimmelmann og hans søn var i 70 år placeret i magtens centrum i Danmark. Deres betydning for landets økonomi og regeringsførelse kan næppe overvurderes. Fra gyldne tider under 'den florissante handelsperiode' til statsbankerotten i 1813 spillede de afgørende roller. De var landets rigeste; deres familier var involveret i kulturlivet, og de havde store interesser i slavehandel og plantagedrift på De Dansk Vestindiske Øer. Og de var ejere af Kronborg Geværfabrik. Alligevel er de ganske underbelyste i Danmarkshistorien. Dette foredrag forsøger at give et mere nuanceret billede af Schimmelmann-familien.

Foredragsholder: Niels Christian Furu

Heinrich Carl Schimmelmann (1724-82), af Lorenz Lönberg, 1773. Nationalhistoriske Samling, Frederiksborg Slot.

Helsingør efter Øresundstoldens ophør

9. april kl. 19.00
Sted: Toldkammeret, Havnepladsen 1

5. Foredrag 600-års jubilæum – 1800-tallet

Byen mistede ved Øresundtoldens ophør i 1857 sin altafgørende indtægtskilde gennem flere århundreder og oplevede en stilstands-periode, hvor man kun lige akkurat opretholdt livet. 'Så du røgen?', sagde de gamle helsingoranere, når de stod på havnen og så skibene sejle forbi uden at betale Øresundstold. Statens overtagelse af havnen og oprettelsen af et jernskibsværft gav sammen med andre industriforetagender byen ny næring. De følgende 100 år fik borgerne nærmest en helt ny købstad forærende.

Foredragsholder: Lars Bjørn Madsen

Det 'nye' Toldkammer fra 1891.

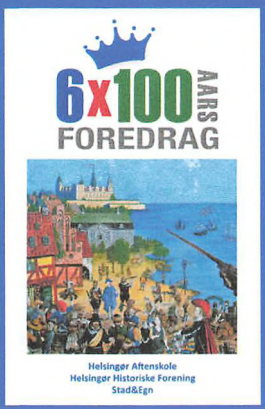

Der kræves tilmelding
til foredragene:
kontoret@helsingor-aftenskole.dk

Enkelt foredrag: 75 kr.
Partoutkort for alle seks foredrag:
300 kr.

'Kong Peder'

23. april kl. 19.00
Sted: Toldkammeret, Havnepladsen 1

6. Foredrag 600-års jubilæum – 1900-tallet

Borgmester Peder Christensen ('Kong Peder') var i mellemkrigsårene en så landskendt skikkelse, at han opnåede at komme i 'Blæksprutten' og 'Svikmøllen' og blive besunget af lejlighedsdigteren Viggo Barfod. Foredraget handler om tiden, før han blev borgmester, og det Danmark, der fandtes i perioden de sidste 30 år før 1. verdenskrig. Der fortælles om de politiske forhold i Helsingør i 'Kong Peder's 27-årige borgmesterperiode, hvor han gjorde en stor indsats for byen. Han står som en af byens helt store mænd, hvis mange aftryk er synlige den dag i dag. I samtiden mødte han stor kritik fra sine politiske modstandere.

Foredragsholdere: Tom Sinding og Jan Horn Petersen

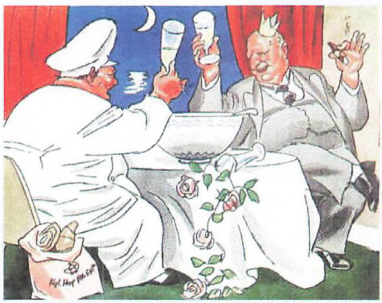

Herman Göring og 'Kong Peder' i 'Svikmøllen', 1938, af Chr. Hoff.

FOREDRAG VINTER/FORÅR 2026

Lørdag 28. februar:

Fra Sultekrig til den 'danske model'

Lars Kjølhede Christensen, ph.d. og dr.phil. i historie.

Et stort rugbrød og et helt grisehoved. Det kunne de mest heldige få udleveret, hvis de mødte frem i Arbejdernes Forsamlingsbygning på Jagtvej. Det var i 1899 under storlockouten – en arbejdskonflikt, som blev kendt som Sultekrigen.
Arbejdsløse fædre gik rastløse omkring derhjemme. Da konflikten trak ud, begyndte flere at rejse bort i jagt på arbejde. Mange hjem blev midlertidigt fædreløse. Børnene kunne gøre hvad de ville, mens mødrene prøvede at skaffe familien lidt indtægter.

3. september 1899 sluttede den lange lockout. Med Septemberforliget anerkendte fagbevægelsen arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet og arbejdsgiverne arbejdernes ret til at forhandle løn- og arbejdsvilkår, den for den tid unikke 'danske model'.

Lørdag 21. marts:

USA fylder 250 år

Otto Rühl, lektor på Helsingør Gymnasium i historie og religion 1979 – 2022.

Den 4. juli 2026 er det nøjagtig 250 år siden 13 britiske kolonier rev sig løs fra Storbritannien og erklærede sig for Amerikas Forenede Stater. Men hvad var det for kolonier? Og hvad var baggrunden for sammenstødene mellem amerikanske og britiske tropper allerede i 1775? Var de britiske tropper ikke netop i Nordamerika for at beskytte kolonisterne mod både franskmændene, der også gjorde krav på områder derovre – og indianerne?
Otto Rühl har fem gange været i Malvern ved Philadelphia, hvor Uafhængighedserklæringen blev vedtaget. Han fortæller om de 13 meget forskellige kolonier og trækker tråde frem til den første præsidents tiltræden i 1789.

HELSINGØR HISTORISKE FORENINGS FOREDRAG I VINTER/FORÅR 2026

Foredragene holdes på Dæk 2, Museum Helsingør, Kulturværftet
- ofte sidste lørdag i måneden kl. 13.30-15.30.

Der er gratis adgang for foreningens medlemmer. Ikke-medlemmer betaler 80 kr.

Ved indgangen bedes medlemmer vise kontingentkvittering eller medlemsnummer.

https://helsingormuseer.dk/events/

ISSN 2794-3062